

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ/DOKTORA

HEM 709-Sağlık Bakım Etiği

Prof. Dr. Özen KULAKAÇ

Erdem Etiği- Aristoteles

HEM 709-Sağlık Bakım Etiği

Hafta-2

Hedefler

- Erdem etiğini açıklayabilme
- Hemşirelik ve erdem etiği arasındaki ilişkiyi açıklayabilme

- **Karakter etiği** olarak da isimlendirilen erdem etiği kiřilerin hareketlerinin belirli bir dereceye kadar kendi için de dođuřtan var olan ahlaki erdeme dayalı olduđu fikrini temsil etmektedir.
- Bilgelik, cesaret, ılımlılık, adalet, cömertlik, inanç, umut ve yardımseverlik gibi kavramlar erdem etiği ile ilgilidir.
- Günümüz yazarları dürüstlük, merhamet, şefkat, sorumluluk, bütünlük, güvenilirlik ve sağduyu gibi erdemleri de bu listeye eklemektedirler.

Erdem etiği, insanların eylemleri, eylemlerinin sonuçları, onları bu eylemlere yönelten hisler veya kurallardan ziyade doğrudan doğruya onların iyi yahut erdemli karakterleri üzerine vurgu yapan bir ahlâk anlayışıdır.

- Erdem etiği, teleolojik karakterli ahlâk anlayışlarından biridir; ahlâklılıkta insan ve toplumun erdemi ve mutluluğu nihai amaç olarak görülür.
- Erdem etiđinde, erdemli eylemden bile önce gelen, yukarda da değinildiđi gibi, erdemli güdü, erdemli huy, erdemli karakterdir.
- Bu hususu en anlaşılır bir biçimde belirtmenin yolu belki řu tür formülleştirmelerdir:
 - Erdem etiği, ‘yap’tan ziyade ve ondan önce ‘ol’u, ‘yapma’dan ziyade ve ondan önce de ‘olma’yı vurgular.

Tarihçesi

- Felsefe tarihi açısından bakıldığında erdem etiği, ilk defa Homeros'un yazılarında geçmektedir.
- Sokrates
- Platon
- Aristoteles
- Spinoza

- İlkçağın sonraki dönemlerinde Stoacılar'dan özellikle **Seneka**, Romalılarından **Cicero** ve Hristiyanlardan **Augustine** erdem etiği konusuna katkıda bulunanlardır.
- İslâm filozofları, özellikle **İbn Miskeveyh** gibi ahlâk filozofları, Platon'un dört erdem ve ***Aristoteles'in altın anlam kuramlarını*** sürdürmüş, bunları İslâmî kaynaklarla desteklemiş ve ayrıntılı analizlerle ve alt erdem ilaveleriyle geliştirmişlerdir.

- **Ortaçağ** Yahudi filozoflarından Maimonides ve Hristiyan filozoflarından Thomas Aquinas da dînî ve felsefî kaynaklardan yararlanarak erdem teorisi geliştirmeye çalışmışlardır.
- Aquinas, Platon'cu dört erdeme üç tane de teolojik erdem ilavesi yapmış - iman, umut, sevgi ve bu Katolik dünyasında günümüze kadar sürecektir bir etkiye sahip olmuştur.

- 19. yy. başından itibaren erdem ahlâkı geri planda kalmaya başlamış, onun yerine Kantçılık ve Faydacılık geçmiştir.
- Ancak 1960'lara doğru erdem etiği yeniden canlanmaya başlamış, 1980'lerden sonra ise iyice canlanmış ve yaygınlaşmıştır.
- Bu yeniden canlanmada iki filozofun rolü özellikle önemli görülmektedir.
 - Elizabeth Anscombe
 - Alasdair MacIntyre

Aristoteles

- Yalnızca bir filozof değil, aynı zamanda zooloji, astronomi, tarih, politika ve dramayla ilgilenmiştir.
- İÖ 384 yılında Makedonya'da doğan Aristoteles duyularımızla deneyimlediğimiz gerçekliği keşfetmek istiyordu.
- Hocasının formlar teorisini reddeden Aristoteles bunun yerine herhangi bir kategoriye anlamamanın yolunun onun tikel örneklerini incelemek olduğuna inanmıştır.

- Aristoteles'in üzerinde durduğu sorulardan biri “Nasıl yaşamalıyız”dı.
- Ahlâk felsefesinin yanıt aradığı “nasıl yaşamalıyız?” sorusuna “erdem” kavramını temel alarak yaklaşan; ahlâki kurallar ile yasalardan yola çıkan “ödev” ya da “yükümlülük” kavramlarına dayalı ahlâk öğretileriyle karşıtlık içindeki etik teorisidir.
- Aristoteles bilgimiz ve kontrolümüz dışındaki olayların da mutluluğu etkilediğini ifade etmektedir.
- Sonuç olarak iyi davranış kalıpları erdemleri, kötü olanlar ise kusurları doğurur.

- Erdem etiği kiřinin karakterini ahlaki-karar vermede önemli bir belirleyici olmaktadır.
- Etik davranış teoloji ve deontoloji uygulamasına indirgenirse, kişilik konu dışı kalabilmektedir.
- Kişilik olayları nasıl algıladığımızı ve biçimlendirdiğimizi belirlemekte, bu nedenle hemşirenin erdemine odaklanmak kritik önem taşımaktadır.

- Erdem etiği, erdemli bireyin ahlaki-etik yola inanacağını ifade ederek rölativizmin karşısında etik-ahlaki uyum için şekil sağlayacaktır.
- Erdem etiği deontolojik ve teolojik sistemlerin sağlamadığı ahlaki-etik durumlara yönelik yaklaşımda bulunmada esnekliğe izin vermektedir.

KAYNAKLAR

- Anscombe G.E.M. (1958). Modern Moral Philosophy. Philosophy, 33(124).
- Aristoteles. (1998). Nikomakhos'a Etik, Çev. Saffet Babür, Ankara: Ayraç Yayınları.
- Arslantaş, H. (2015). Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinde Etik Konular, Kodlar ve Standartlar. Journal of Psychiatric Nursing, 6(1).
- Ateşoğlu G. (2019) (çeviri edt) Warburton N. Felsefenin Kısa Tarihi. 35. Baskı, Alfa Basım. 22-30.
- Frankena W. (2007). Etik. Çev. Azmi Aydın. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.119-121.
- Fahri M. (2004). İslâm Ahlâk Teorileri, Çev. M. İskenderoğlu, A. Arkan, İstanbul: Litera Yayın.
- Chinn, P.L., & Kramer, M.K. (2010). *Integrated theory and knowledge development in nursing* (7.Baskı). Mosby: St Louis. s. 2-206.

